

albert schweitzer

Albert Event juni 2025

drs Beatrijs Hofland
geestelijk verzorger

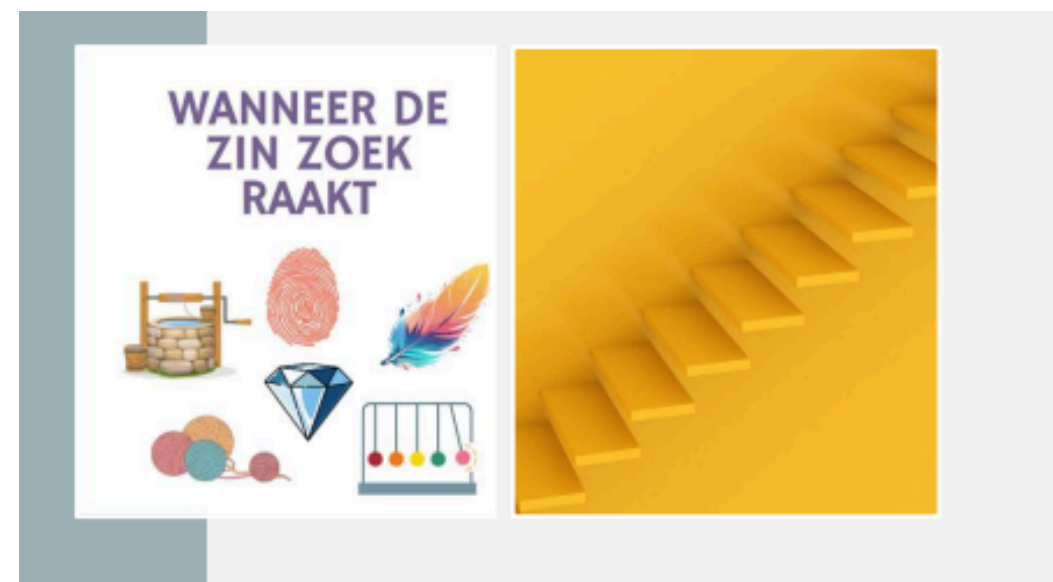
Workshop
De stilte tussen de zinnen: existentieel lijden
in de ouderdom

Disclosure belangen sprekers

(potentiële) belangenverstrengeling	Geen
Voor bijeenkomst mogelijk relevante relaties met bedrijven	Geen
• Sponsoring of onderzoeksgeld • Honorarium of andere (financiële) vergoeding • Aandeelhouder • Andere relatie, namelijk ...	Geen Geen Geen Geen

Doel van de workshop

- Verkennen het begrip zingeving en existentieel zinverlies bij ouderen
- Leren vanuit Verlieskunst (Guldin & Leget) en Erik Olsmans werk hoe hoop en zingeving kunnen ondersteunen in gesprekken.
- Oefenen in het luisteren en reageren op existentiële signalen

albert
schweitzer

Zingeving in de
praktijk: volautomaat of
handwerk?

Alledaagse zin (daily meaning)

Van betekenis zijn (connection)

Ultieme zin (existential meaning)

*Baumeister, R.F. 1991

*Gude, R. 2017

*Park, C.L., 2017

ZINBRONNEN

Herkennen
levensvragen = duiden
zingevingaspecten
van ziek zijn

Waarom overkomt mij dit?

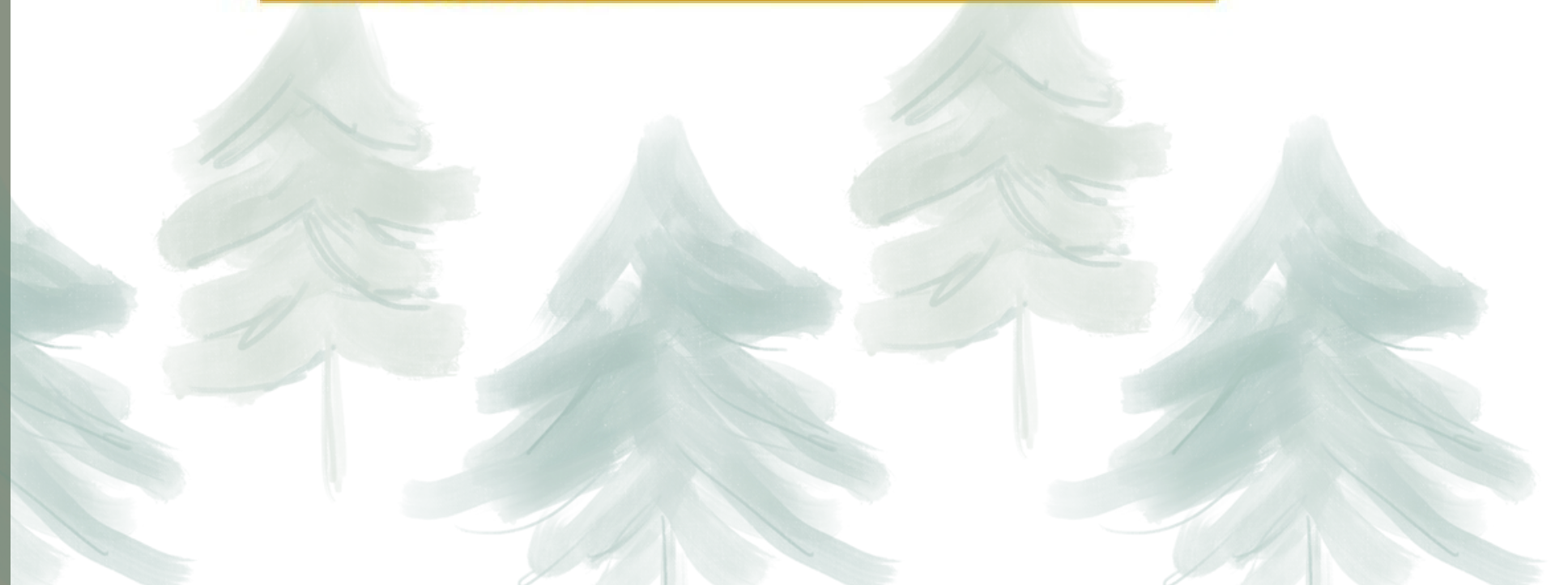
Wat is het goede doen in deze situatie?

Wat heeft mijn leven voor zin?

Ben ik anderen niet alleen maar tot last?

Waar put ik kracht uit?

Waarom heeft God (Allah) mij in de
steek gelaten?

EXISTENTIEEL ZINVERLIES

= het gevoel dat het leven zijn betekenis, waarde of richting verliest, vaak na ingrijpende verliezen:

1. Verlies van gezondheid, relaties, rollen
2. Sociaal isolement en existentiële eenzaamheid
3. Gebrek aan toekomstperspectief of doel

HEEFT MIJN LEVEN
IETS BETEKEND?

WAAROM LEEF IK
NOG?

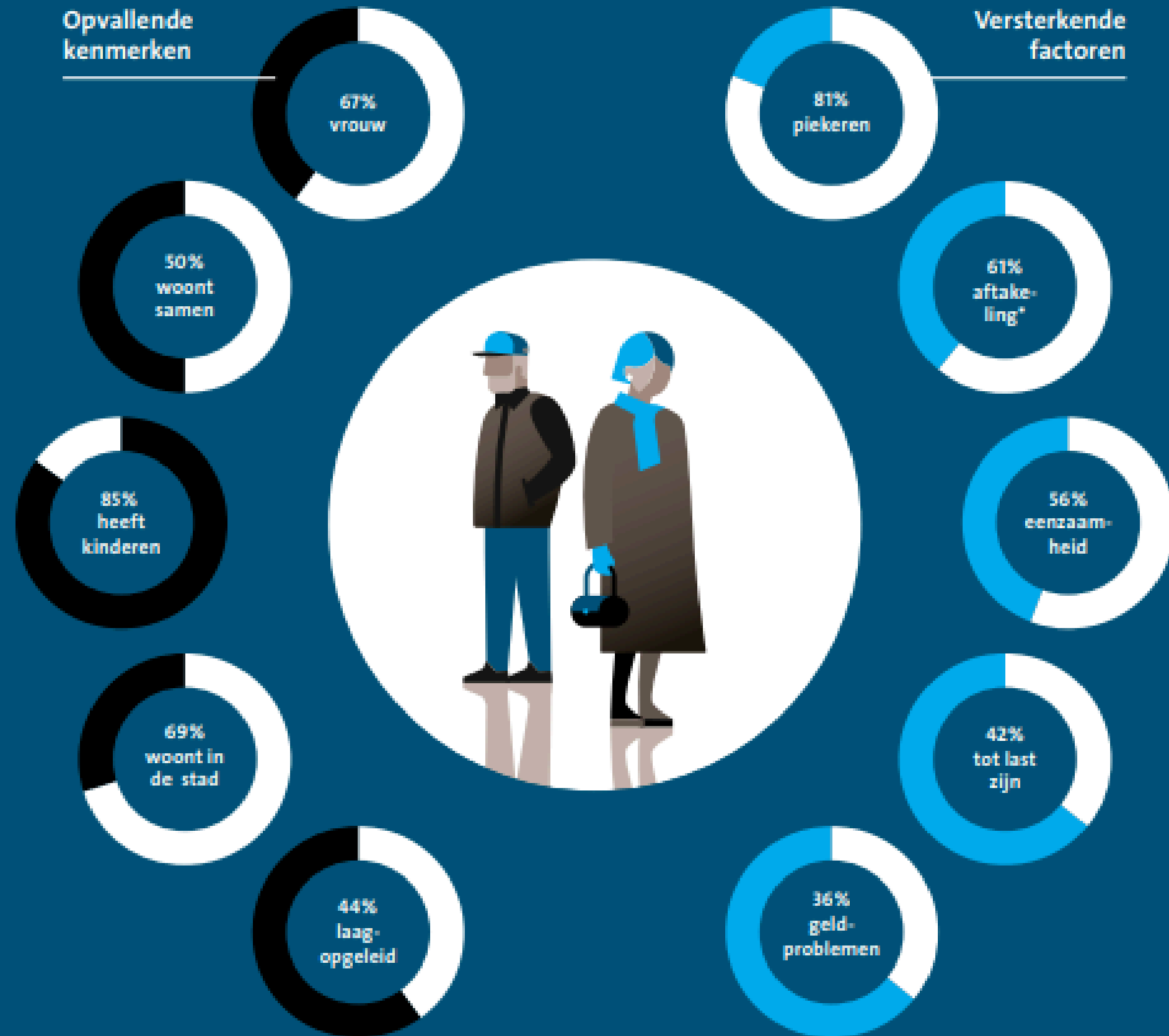

OF DOODSWENS?

Het PERSPECTIEF-
onderzoek
Perspectieven op de
doodswens van
ouderen die niet
ernstig ziek zijn: de
mensen en de cijfers
[Van Wijngaarden et
al., 2020]

Over welke ouderen gaat het?

0,18% van de ouderen heeft een wens tot levensbeëindiging, zonder dat zij ernstig ziek zijn. Hun achtergrond is divers. Een aantal opvallende kenmerken en factoren die volgens hen de doodswens versterken:

De groep met een

WELKE HERKEN JE?

ZINVERLIES

EENZAAMHEID

VERLIES VAN GEZONDHEID

DOODSWENS

MOGELIJKE REACTIES OF GEDRAGINGEN BIJ EXISTENTIEEL ZINVERLIES

- Terugtrekking of apathie
- Depressieve gevoelens
- Cynisme of boosheid
- Een sterk verlangen naar de dood (zonder per se suïcidaal te zijn)
- Herinneringen ophalen of levensverhaal willen delen (life review)

VERLIESKUNST

Het Integratieve Procesmodel (IPM)
Guldin en Leget

albert
schweitzer

**“HOEWEL VERLIES PIJNLIJK IS, KAN HET OOK LEIDEN TOT
EXISTENTIËLE GROEI. DOOR HET AANGAAN VAN ROUW KUNNEN
MENSEN NIEUWE INZICHTEN VERKRIJGEN EN EEN DIEPER
BEGRIIP VAN ZICHZELF EN HET LEVEN ONTWIKKELEN”[GULDIN
EN LEGET]**

3 VRAGEN

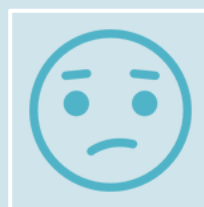
albert
schweitzer

- wat houdt u in het bijzonder bezig op dit moment?

- aan wat of wie had u steun in eerdere situaties?

- wie zou u op dit moment graag bij u willen hebben ter ondersteuning

*verkenningvragen van het Mount Vernon Cancer Network (MVCN)

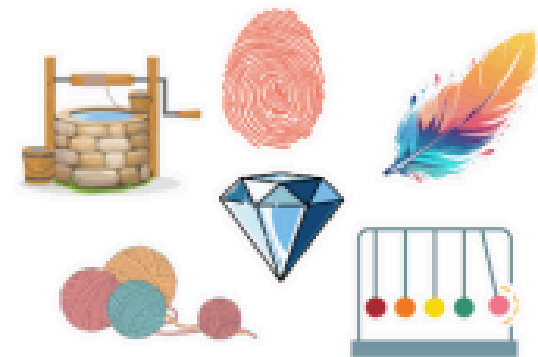
Existentiële ervaringen en zingeving (Jacobs, 2020)

The propeller; a model of existential/spiritual strength approaches (Haufe et al., 2020).

VINDPLAATSZINGEVING.NL

Wanneer de zin zoek raakt

Eerste hulp bij zinverlies

IDENTITEIT

Wat: identiteit versterken, behoud van initiatief, keuzemogelijkheden ervaren, eigen activiteiten voortzetten, rollen

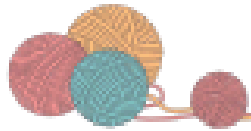
Hoe: initiatieven ondersteunen, vaardigheden uit verleden aanboren.

KRACHTBRONNEN

Wat: dagelijkse zingeving versterken. Dagelijkse routines en activiteiten volhouden geeft gevoel dat het leven doorgaat, dat niet alles verloren is

Hoe: vragen naar dagelijkse activiteiten en routines, helpen met deze mogelijk te maken

VERBINDING

Wat: verbinding herstellen of verstevigen, blijkt belangrijkste element te zijn als tegengif tegen zinverlies en tegen existentiële eenzaamheid en mogelijke traumatisering door ziekte ervaringen.

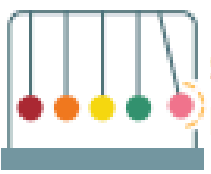
Hoe: naasten betrekken,, verbinden met traditie/God/hogere/natuur/kunst

INNERLIJKE RUIMTE

Wat: open houding voor patiënt, zorgverlener, naaste, ruimte bieden voor diepere emoties en spanningsvelden

Hoe: herkennen thema's ahv spanningsvelden Ars Moriendi model Leget

SPIRITUELE NALATENSCHAP

Wat: nalatenschap (spirituele) verkennen en benoemen.

Hoe: vragen naar waar iemand trots op is, kunnen ontvangen en geven van zorg kinderen/kleinkinderen/belangrijke naasten betrekken

bronnen: M. Haufe (2020) en Leget (2007) opvraagbaar bij vindplaatszingeving.nl

HOOP

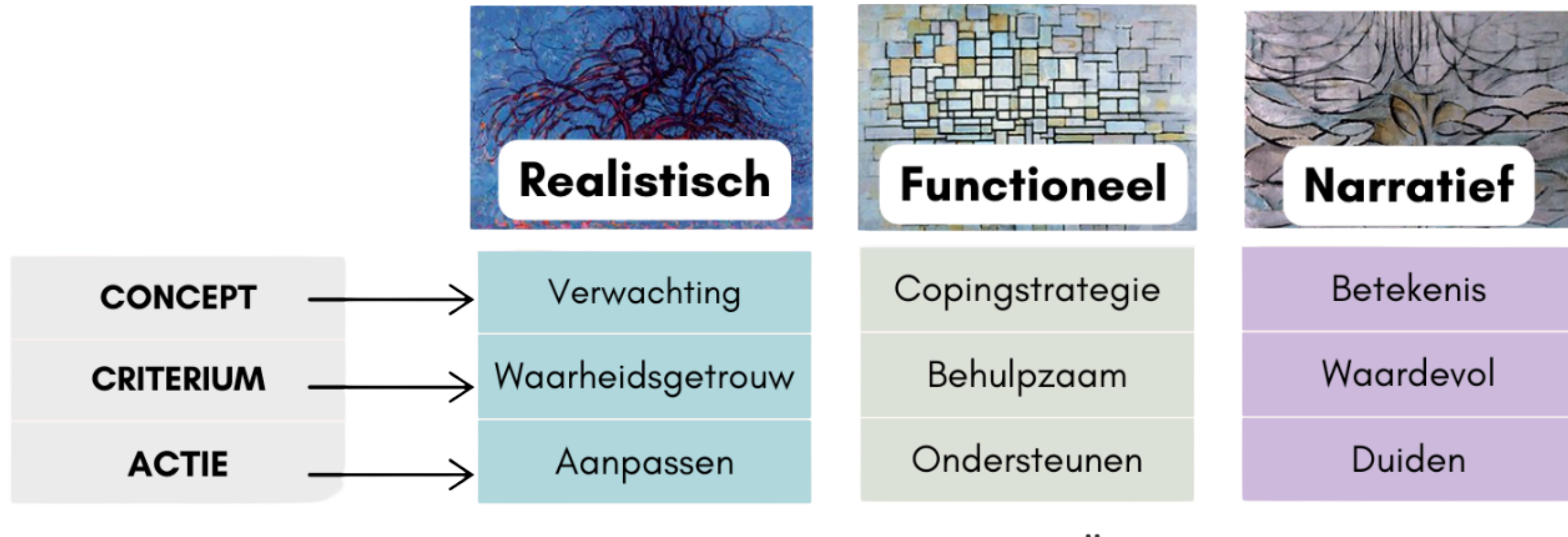
albert
schweitzer

- hoop als verwachting: verwachten dat iets werkelijk gebeuren zal;
- hoop als coping: steun hebben aan de gedachte dat de toekomst nog open is; en/of
- hoop als zingeving: iets heel belangrijk vinden en steek daarbij in tijdens het gesprek, afgestemd op de behoefte van de patiënt en naasten.
- [Erik Olsman]

Omgaan met hoop

IN DE PALLIATIEVE FASE

NIEUW PERSPECTIEF

Omgaan met hoop - Richtlijnen Palliatieve zorg (palliaweb.nl) en Olsman E (2016)

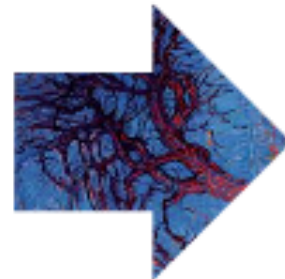
3 Casussen

1. Ik hoop dat ik volgende week nog de verjaardag van mijn kleinzoon kan vieren [vrouw van 83, terminale fase]
2. Ik hoop dat ik dit jaar rond 4 mei me eens niet zo teneergeslagen voel [man van 94, oorlog meegemaakt]
3. Ik hoop dat u me een spuitje geeft als ik echt niet meer kan [vrouw van 86, beginnende dementie]

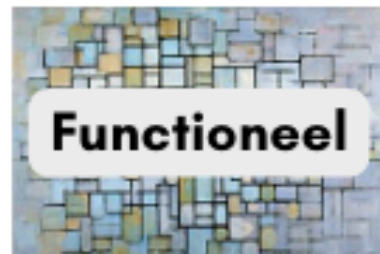
3 Benaderingen

Realistisch

.....

Functioneel

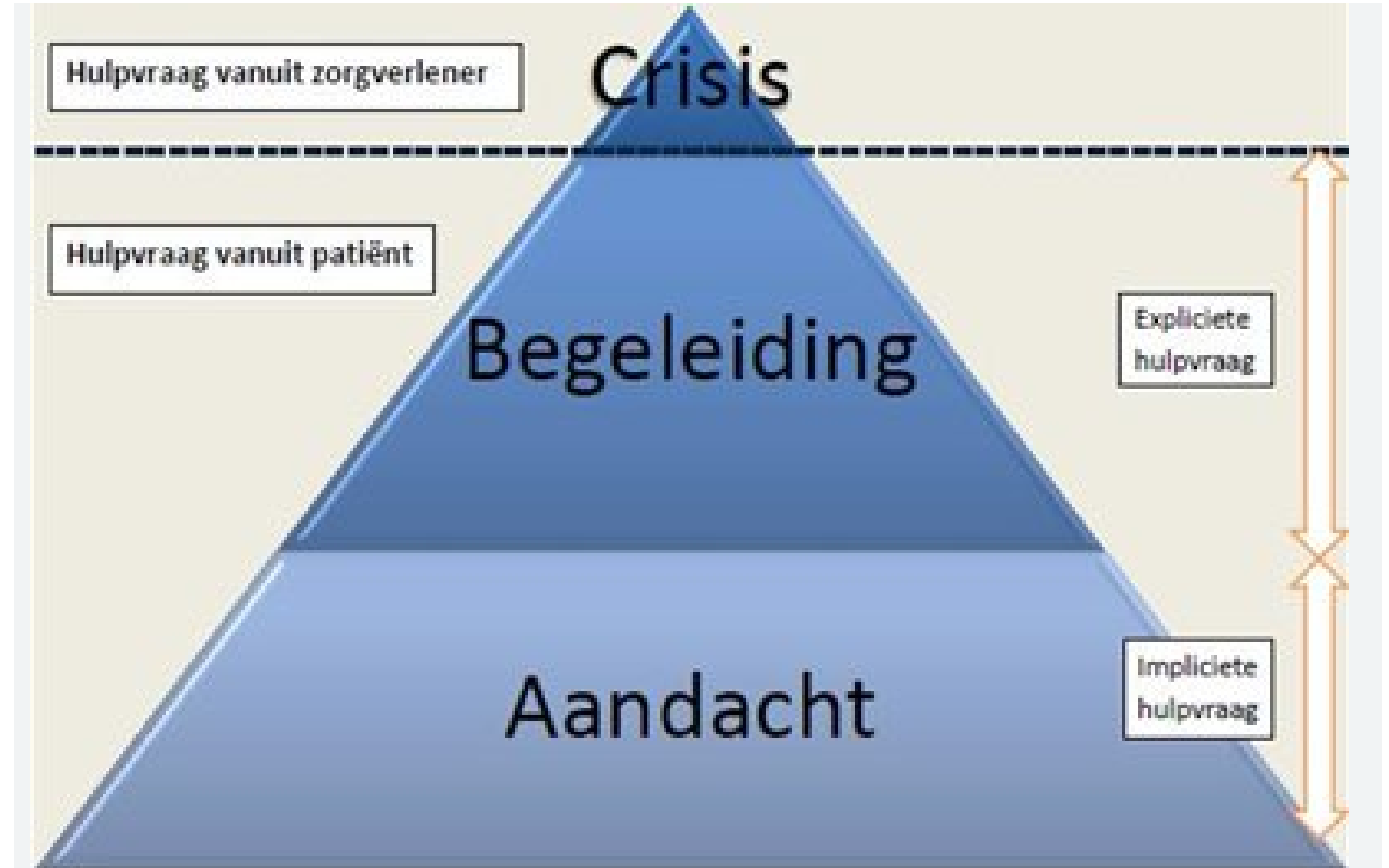
.....

Narratief

.....

Wat doet een geestelijk verzorger?

[Watch my Powtoon:](#)
[Q&A: Van zorgvragen tot levensvragen](#)

“Rouw kan een venster zijn om te beseffen waar het om draait in het leven” [Leget]

MEER LEREN?

